

Το σύστημα Harvard

Το σύστημα Harvard, γνωστό και ως η μέθοδος του «Πανεπιστημίου Harvard» ή η μέθοδος του Αλφαβητικού βιβλιογραφικού καταλόγου, είναι ένας τρόπος βιβλιογραφικής αναφοράς και τεκμηρίωσης που είναι αποδεκτός από πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα για τη συγγραφή επιστημονικών εργασιών.

Η εφαρμογή του συστήματος Harvard, όπως και κάθε άλλου τρόπου βιβλιογραφικής αναφοράς, διέπεται από ορισμένες αρχές που πρέπει να τηρούνται ομοιόμορφα κατά τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας.

Για τη συγγραφή μιας επιστημονικής εργασίας, ο συγγραφέας είναι φυσικό να χρησιμοποιεί πληροφορίες από γραπτά άλλων όπως βιβλία, άρθρα από περιοδικά και μελέτες συναφείς προς το θέμα του για να διαμορφώσει και να τεκμηριώσει τις απόψεις του. Όμως, από επιστημονική δεοντολογία και εντιμότητα οφείλει να σέβεται τις βιβλιογραφικές πηγές, να δηλώνει τα στοιχεία της ταυτότητας των μέσα στο κείμενο και να αναφέρει με ακρίβεια όλα τα βιβλιογραφικά στοιχεία στο τέλος της μελέτης του. Έτσι, ο αναγνώστης θα μπορεί, αν το θελήσει, να εντοπίσει την αρχική πηγή και να πάρει περισσότερα στοιχεία. Οποιαδήποτε ελλιπής αναφορά στη βιβλιογραφία «είναι στοιχείο που επιβεβαιώνει την αδικαιολόγητη αδιαφορία του συγγραφέα» (Παπαναστασίου, 1996:216), ενώ τυχόν παράλειψη του να δηλώσει την πηγή κάθε πληροφορίας που έχει συμπεριλάβει στην εργασία του θεωρείται ασυγχώρητο λάθος από την ακαδημαϊκή - επιστημονική κοινότητα και μπορεί να στοιχειοθετήσει το αδίκημα της λογοκλοπής και της σκόπιμης οικειοποίησης ξένης πνευματικής ιδιοκτησίας (Παπαδόπουλου, 1993).

Στο σύστημα Harvard ο τίτλος της μελέτης γράφεται με μικρά ή κεφαλαία γράμματα και υπογραμμίζεται ή γράφεται με κυρτά (*italics*) ή χοντρά (**bold**) στοιχεία. Οι αναφορές σε βιβλιογραφικές πηγές που αναφέρονται μέσα στο κείμενο παρουσιάζονται με αλφαβητική σειρά στο τέλος της μελέτης υπό τον τίτλο **Βιβλιογραφικές Παραπομπές**. Άλλες πηγές που δεν αναφέρονται, αλλά είναι σχετικές με το θέμα και προτείνονται για μελέτη, παρουσιάζονται υπό τον τίτλο **Βιβλιογραφία**.

Η καταχώρηση βιβλιογραφικών αναφορών μέσα στο κείμενο

Η καταχώρηση βιβλιογραφικών αναφορών μέσα στο κείμενο, στις βιβλιογραφικές παραπομπές και στη βιβλιογραφία γίνεται ως ακολούθως:

Ότι παρατίθεται χωρίς παράφραση (το αυτούσιο απόσπασμα) γράφεται σε εισαγωγικά. Αν το απόσπασμα είναι σε έκταση μεγαλύτερο των πέντε σειρών τοποθετείται χωρίς εισαγωγικά σε ξεχωριστή παράγραφο με μεγαλύτερο περιθώριο στα αριστερά (Παπαδόπουλου, 1993:187).

Αν οι συγγραφείς είναι περισσότεροι από δύο δίνονται όλα τα ονόματα την πρώτη φορά που εμφανίζεται η παραπομπή και από την επόμενη φορά δίνονται τα στοιχεία μόνον του πρώτου συγγραφέα και ακολουθεί η λατινική φράση *et.al.* ή η συνώνυμη φράση και άλλοι. Ο τρόπος καταχώρησης μιας αναφοράς μέσα στο κείμενο εξαρτάται από την παραπομπή στη βιβλιογραφική πηγή.

Σε παραπομπή σε συγκεκριμένο σημείο της βιβλιογραφικής πηγής ή όταν χρησιμοποιείται αυτούσιο απόσπασμα αναφέρεται η σελίδα της πηγής.

Παραδείγματα:

- On the topic of professional writing and referencing, as cited by Beard (1997), Cormack (1994:32-33) states: "When writing for professional readership, writers invariably make reference to already published works".

Σε παραπομπή γενικά σε ολόκληρη την ύλη της βιβλιογραφικής πηγής δεν αναφέρεται η σελίδα της πηγής.

Παραδείγματα:

- Cormack (1994), as cited by Beard (1997), states that "when writing for a professional readership, writers invariably make reference to already published works".
- Πιο πρόσφατες μελέτες (Pearson 1999, Kotler 1999) έδειξαν ότι...

Σε παραπομπή στο διαδίκτυο αναφέρεται το επώνυμο του συγγραφέα, το έτος δημοσίευσης σε παρένθεση και με κόμμα, η σελίδα του URL που διαθέτει την πληροφορία και η ημερομηνία της πρόσβασης στο διαδίκτυο σε τετράγωνα αγκύλες.

Παραδείγματα:

- Holland (1996), <http://www> [9 Ιουνίου 2001]
- <http://www.tracheostomy.com/care.html> [20 Ιουνίου 2001]

Στις Βιβλιογραφικές Παραπομπές και στη Βιβλιογραφία η καταχώρηση γίνεται με την ακόλουθη σειρά:

Για Βιβλία

- Επώνυμο του συγγραφέα έκδοσης με κόμμα.
- Αρχικά του μικρού και του μεσαίου ονόματος του συγγραφέα ή επιμελητή έκδοσης με τελεία.
- Έτος έκδοσης σε παρένθεση.
- Τίτλος του βιβλίου υπογραμμισμένος ή με κυρτά (*italics*) ή με χοντρά (**bold**) στοιχεία και με τελεία (εφαρμόζεται η ίδια επιλογή σε όλες τις καταχωρήσεις)
- Αριθμός έκδοσης (αν δεν είναι η πρώτη) και του τόμου (όταν υπάρχει) με τελεία.
- Πόλη έκδοσης με άνω και κάτω τελεία.
- Εκδοτικός οίκος ή η λέξη Αυτοέκδοση (αν ο εκδοτικός οίκος είναι άγνωστος) με τελεία.
-

Για Άρθρα από Περιοδικά

- Επώνυμο του συγγραφέα με κόμμα .
- Αρχικά του μικρού και του μεσαίου ονόματος του συγγραφέα με τελεία .
- Έτος δημοσίευσης σε παρένθεση .
- Τίτλος του άρθρου με τελεία
- Όνομα του περιοδικού υπογραμμισμένο ή με κυρτά ή με χοντρά στοιχεία και με τελεία.
- Αριθμός τόμου του περιοδικού υπογραμμισμένος ή με κυρτά ή με χοντρά στοιχεία χωρίς σημείο στίξης
- Αριθμός τεύχους του περιοδικού σε παρένθεση και με κόμμα
- Όταν δεν υπάρχει αριθμός τόμου αναφέρεται ο αριθμός του τεύχους υπογραμμισμένος ή με κυρτά ή με χοντρά στοιχεία χωρίς παρένθεση και με τελεία

- Σελίδα/ες που καταλαμβάνει το άρθρο με τελεία.
Σε περίπτωση που γίνεται βιβλιογραφική αναφορά σε περισσότερα από ένα βιβλίο ή άρθρο από τον ίδιο συγγραφέα και με το ίδιο έτος έκδοσης γράφεται ανάλογα το γράμμα α,β, γ , μετά το έτος έκδοσης.

Παραδείγματα καταχώρισης Βιβλίων και Κεφαλαίων από βιβλία

Glass, G. Y., Peckham, P. O., & Sanders, J. (1980) Statistical methods of education. London: University Press.

Orem, D.E. (1991) Nursing: concepts of practice. 4th ed. Louis: Mosby -Year Book.

Παραδείγματα καταχώρισης Άρθρων από Περιοδικά και Εφημερίδες.

Johns, C. (1993) Professional supervision. *Journal of nursing management*, **21** (1), 9-18.

Nelson, S. G. (1998) Hydatid disease. *Medicine International*, *55*. 2267-2269.

Thompson, R. (1991a) A place in history. *History Today*, 24(3), 31.

Thompson, R. (1991b) Historical theory and real people. *History Today*, 24(6), 42-50.

Βιβλιογραφικές Παραπομπές

Beard, S. (1997) A guide to the Harvard system of referencing. London: Anglia Polytechnic University Libraries.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

British Standards Institute. (1990) Recommendations for citing and referencing published material. BS5605 London: BSI.